

4. EL RESPECTE ALS DRETS FONAMENTALS COM A LÍMIT A LA INTERVENCIÓ PÚBLICA DE LES FORCES I COSSOS DE SEGURETAT

4.1. CONSIDERACIONS PRÈVIES

En compliment de les funcions de prevenció de la seguretat ciutadana i manteniment de l'ordre públic que tenen encomanades les forces i cossos de seguretat resulta inqüestionable que aquestes hagin d'utilitzar mitjans tecnològics cada vegada més avançats. Per això, el debat sobre l'ús d'aquestes tècniques no es centra en la legitimitat d'utilitzar càmeres o altres mitjans anàlegs per part dels agents de l'autoritat en la seva tasca d'investigació de fets delictius, sinó en la delimitació de les coordinades a través de les quals s'ha de desenvolupar el seu ús per no constituir una ingerència abusiva en el si dels drets fonamentals.

Si bé la captació d'imatges i sons és un fenomen cada vegada més estès, aquesta circumstància a vegades pot enfrontar dos béns jurídicament protegits com són la seguretat i la privacitat. Per això, és necessari analitzar l'aplicació de l'ordenament jurídic i afinar els criteris interpretatius i jurisprudencials, sobretot quan sorgeixen punts de fricció o de conflicte respecte la normativa. La col·lisió entre ells, quan aquesta es produeixi, haurà de resoldre's acudint i analitzant el cas concret amb clau garantista i tenint en compte els drets i llibertats que hi concorrin¹⁰⁸.

Recordem que la Constitució espanyola atorga la qualitat de drets fonamentals i llibertats públiques al dret a l'honor, a la intimitat personal i

---

¹⁰⁸ BAUZÁ MARTORELL, F. J. *Régimen jurídico de la videovigilancia*. Madrid: Marcial Pons, 2004.

familiar i a la pròpia imatge (art. 18.1), així com el secret de les comunicacions, excepte autorització judicial (art. 18.3). En aquest sentit, el legislador elabora un mandat constitucional i obliga a limitar, per llei, l'ús de la informàtica per garantir l'honor i la intimitat personal i familiar dels ciutadans i el ple exercici dels seus drets (art. 18.4).

Sens perjudici de l'anàlisi que es farà en cadascun d'aquests drets d'una forma general, podem constatar un dret a la intimitat en sentit abstracte o un dret a la reserva d'allò personal en relació amb totes aquelles informacions (íntimes o no) que pertanyen a cada individu, de forma que impedeixi aquelles interferències (públiques o privades) que provinguin de tercers, i es marquin uns límits que controlin el coneixement i difusió de les notícies que pertanyen a cada individu. El propi Tribunal Constitucional a la Sentència núm. 499/2001, de 2 de juliol (RTC 2001/499), ha definit aquest dret com a *“estrictamente vinculado a la personalidad, que deriva de la dignidad de la persona que el artículo 10.1 de la Constitución española reconoce, que implica la existencia de un ámbito propio y reservado frente a la acción y el conocimiento de los demás”*. Aquest dret *“atribuye a su titular el poder de resguardar ese ámbito reservado frente el conocimiento y la divulgación del mismo por terceros y frente a una publicidad no queridas (STC núm. 115/2000, de 15 de maig (RTC 2000/115))”*.

4.2. CONFIGURACIÓ JURÍDICA DELS DRETS FONAMENTALS AFECTATS PEL SISTEMA DE SEGURETAT

Pel que fa pròpiament a l'àmbit d'aplicació de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, l'article 2.1 estableix que *“La captación, reproducción y tratamiento de imágenes y sonidos, en los términos previstos en esta Ley, así como las actividades preparatorias, no se considerarán intromisiones ilegítimas en el derecho al honor, a la intimidad personal y familiar y a la propia imagen, a los efectos de lo establecido en el artículo 2.2 de la Ley orgánica 1/1982, de 5 de mayo”*. En aquest sentit, és important recordar que l'article 2.2 de l'esmentada Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge estableix que *“No se apreciará la existencia de intromisión ilegítima en el ámbito protegido cuando estuviere expresamente autorizada por Ley o cuando el titular del derecho hubiere otorgado al efecto su consentimiento expreso (...)”*.

No obstant això, i malgrat que la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost i la seva normativa de desenvolupament ofereixen l'existència d'un règim de garanties, aquestes no són suficients per a la salvaguarda de la privacitat perquè esdevé indispensable que la seva aplicació sigui ajustada al principi de proporcionalitat, idoneïtat, i intervenció mínima.

La Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge s'ha encarregat de desenvolupar l'article 18.1 de la Constitució espanyola i li atorga una protecció civil enfront a tot tipus d'intromissions il·legítimes, d'acord amb allò establert en

la Llei orgànica¹⁰⁹. Tanmateix, i per garantir la privacitat de la protecció de dades i els drets de les persones que hagin sigut objecte de captació, reproducció i tractament d'imatges i sons serà d'aplicació la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal.

En relació amb els drets que poden veure's afectats per la utilització de sistemes de videovigilància, cal destacar bàsicament els contemplats a l'article 18 de la Constitució espanyola (dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, inviolabilitat del domicili, autodeterminació informativa, entre d'altres), els quals es configuren com a drets fonamentals. Malgrat la seva estreta relació, en tant que són drets de la personalitat derivats de la dignitat humana i dirigits a la protecció del patrimoni moral de les persones, són drets autònoms que tenen un contingut propi i específic¹¹⁰.

Bauzá Martorell¹¹¹ afirma que la captació d'imatges i sons és cada vegada més freqüent tant en llocs públics (accés d'immobles, instal·lacions fixes per controlar el trànsit, etc.) com privats (establiments bancaris, estacions de servei). No obstant això, segons aquest autor, el règim normatiu que regula aquesta pràctica és insuficient, fins al punt que la videovigilància suscita grans temors perquè no interfereixi en l'esfera de la privacitat dels individus.

---

¹⁰⁹ BAUZÁ MARTORELL, F. J. *Régimen jurídico de la videovigilancia*. Madrid: Marcial Pons, 2004.

¹¹⁰ Sentències del Tribunal Constitucional núms. 81/2001, de 26 de març (RTC 2001/81) ; 156/2001, de 2 de juliol (RTC 2001/156) ; 46/2002, de 25 de febrer (RTC 2002/46) i 14/2003, de 28 de gener (RTC 2003/14)).

¹¹¹ BAUZÁ MARTORELL, F. J. *Régimen jurídico de la videovigilancia*. Madrid: Marcial Pons, 2004.

4.2.1. Dret a l'honor

L'article 18.1 de la Constitució espanyola disposa expressament que es garantitza el dret a l'honor. Herrero-Tejedor, Concepción Rodríguez i Sempere Rodríguez¹¹² defineixen el dret a l'honor com aquell dret que té tota persona a ser respectada en la seva reputació, consideració i estimació davant de si mateixa i enfront els demés, i que es fonamenta en el concepte de dignitat humana que reconeix la Constitució espanyola (art. 10.1) com a un dels fonaments de l'ordre públic i de la pau social.

El Tribunal Constitucional, en diverses sentències, ha afirmat que el dret a l'honor "*es lábil y fluido, cambiante*"¹¹³, de forma que una de les seves característiques principals consisteix en ser "*un concepto jurídico normativo cuya pretensión depende de las normas, valores e ideas sociales vigentes en cada momento*"¹¹⁴. Ara bé, el grau d'indeterminació de l'objecte d'aquest dret no arriba a l'extrem que impedeixi identificar el seu contingut constitucional

---

¹¹² HERRERO-TEJEDOR, F. *Honor, intimidad y propia imagen*. 2a. edició. Madrid: Colex, 1994.

CONCEPCIÓN RODRÍGUEZ, J. L. *Honor, intimidad e imagen: un análisis jurisprudencial de la Ley Orgánica 1/1982*. Barcelona: Bosch, 1996.

SEMPERE RODRÍGUEZ, L. "Artículo 18. Derecho al honor, a la intimidad y a la propia imagen". A: *Comentarios a la Constitución Española de 1978*, ALZAGA VILLAAMIL, OSCAR. Volum II. Madrid: Edersa, 1997.

¹¹³ Sentència del Tribunal Constitucional núm. 170/1994, de 7 de juny (RTC 1994/170).

¹¹⁴ Sentències del Tribunal Constitucional núms. 180/1999, d'11 d'octubre (RTC 1999/180) ; 112/2000, de 5 de maig (RTC 2000/112) ; 297/2000, d'11 de desembre (RTC 2000/97) ; 49/2001, de 26 de febrer (RTC 2001/49) ; 46/2002, de 25 de febrer (RTC 2002/46) i 127/2003, de 30 de juny (RTC 2003/127).

abstracte, la preservació de *“la buena reputación de una persona, protegiéndola frente a expresiones o mensajes que le hagan desmerecer en la consideración ajena al ir en su descrédito o menosprecio o que sean tenidas en el concepto público por afrentosas”*¹¹⁵. En altres termes, l’honor *“no sólo es un límite a las libertades del artículo 20.1 a) y d) de la Constitución, expresamente citado como tal en el núm. 4 del mismo artículo, sino que también es, en sí mismo considerado, un derecho fundamental protegido por el artículo 18.1 de la Constitución, que, derivado de la dignidad de la persona, confiere a su titular el derecho a no ser escarnecido o humillado ante uno mismo o ante los demás”*¹¹⁶. En conseqüència, l’esmentat dret fonamental protegeix enfront el *“desmerecimiento en la consideración ajena”*¹¹⁷.

L’article 12 de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948) estableix que ningú serà objecte d’atacs en el seu honor o a la seva reputació. Per altra banda, l’article 8 del Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i Llibertats Fonamentals (1950) estableix que el dret a l’honor s’integra dins el dret al respecte a la vida privada i familiar. Recordem que l’article 7.3 de la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l’honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge considera intromissió il·legítima la divulgació de fets relatius a la vida privada d’una persona o família que afectin a la seva reputació i bon nom. Per tant, l’exigència de “divulgació o difusió” d’accions o expressions que produeixin un menyscabament o atemptin la

---

¹¹⁵ Sentència del Tribunal Constitucional núm. 180/1999, d’11 d’octubre (RTC 1999/180).

¹¹⁶ Sentències del Tribunal Constitucional núms. 85/1992, de 8 de juny (RTC 1992/85) ; 297/2000, d’11 de desembre (RTC 2000/297) ; 204/2001, de 15 d’octubre (RTC 2001/204))

¹¹⁷ Sentència del Tribunal Constitucional núm. 52/2002, de 25 de febrer (RTC 2002/52).

dignitat, fama o estimació pròpia és un requisit per tal que es puguin dur a terme les actuacions necessàries per tal de protegir i reparar el dret a l'honor¹¹⁸. Per altra banda, també es considera intromissió il·legítima, la imputació de fets o la manifestació de judicis de valor a través d'accions o expressions que de qualsevol forma lesionin la dignitat d'una altre persona, produïnt un menyscabament a la seva fama o atemptant contra la seva pròpia estimació (art. 7.7 d'aquesta Llei orgànica).

Respecte a aquestes consideracions, i d'acord també amb el Dictamen del Centre d'Estudis de Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona¹¹⁹, relatiu als sistemes de vídeo instal·lats a la via pública davant els drets fonamentals, podem afirmar que el dret a l'honor pot lesionar-se a través de la intromissió il·legítima d'imatges que el facin desmerèixer la seva consideració aliena i la seva reputació, de trucatges fotogràfics o de la publicació d'imatges d'una persona en un context o ubicació que puguin resultar injurioses, o fins i tot ridiculitzar a un individu. Per això, i al mateix temps, el dret a l'honor constitueix un límit explícit a la llibertat d'expressió i al dret a la informació. L'honor, en definitiva, és aquell respecte que correspon a cada persona com a conseqüència del reconeixement de la seva dignitat.

---

¹¹⁸ CABALLERO GEA, J. A. *Derecho al honor, intimidación personal y familiar y propia imagen; calumnias e injurias*. Madrid: Dykinson, 2004.

¹¹⁹ Dictamen sobre la "Constitución y sistemas de videovigilancia en vídeo instalados en la vía pública". A: *Quaderns de Treball*, núm. 6. Barcelona: Centre d'Estudis de Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1995.

4.2.2. Dret a la intimitat personal i familiar

L'article 18.1 de la Constitució espanyola estableix expressament que es garanteix el dret a la intimitat personal i familiar. Determinar el sentit del concepte "*dret a la intimitat*" no resulta gens fàcil, ja que tal i com afirma Marc Carrillo¹²⁰ es tracta d'un concepte jurídic indeterminat que el seu contingut i abast ha de determinar-se atenent les circumstàncies de cada cas concret. Encara que aquest concepte no té la mateixa dimensió per a tothom té una vertent subjectiva important. La pròpia Constitució diferencia dues esferes: la personal o individual i la familiar. Aquest àmbit de privacitat engloba la forma de ser de les persones, des del respecte a l'anonimat, la filiació, els secrets de la persona o grup familiar, gustos, hàbits, costums, relacions sentimentals, dret a no ser molestat i el dret a la intimitat corporal¹²¹.

Existeix la idea errònia que en els espais públics no hi ha privacitat o intimitat i, per tant, seria sempre legítima la captació d'imatges. Resulta indiscutible que fets o activitats que pertanyen a l'esfera de la intimitat poden desenvolupar-se fora del domicili, en llocs públics com un parc o un carrer, ja que el dret a la intimitat no es perd quan s'abandona el domicili i s'està a la via pública. Per això, convé precisar que el contingut del dret a la intimitat no pot descriure's acudint a criteris físics o espaials, segons els quals la privacitat únicament s'estén al domicili o llocs privats, donat que en l'espai públic s'hi exterioritzen relacions interpersonals i conductes vitals que examinades en la

---

¹²⁰ CARRILLO, M. *El Derecho a no ser molestado. Información y vida privada*. Cizur Menor: Aranzadi, 2003.

¹²¹ REBOLLO DELGADO, L. *El derecho fundamental a la intimidad*. Madrid: Dykinson, 2000.

seva globalitat poden desxifrar caràcters essencials de la personalitat d'un individu com les persones amb les quals un es relaciona o àmbits i llocs d'esbarjo que visita. Per això, es tracta de respectar el nucli bàsic de la intimitat sense haver de patir ingerències pel fet de circular o estar a la via pública.

El dret a la intimitat personal té per objecte garantir a l'individu un àmbit reservat de la seva vida exclòs tant del coneixement aliè com de les intromissions de tercers, vinguin aquestes dels poders públics o de simples particulars en contra de la seva voluntat¹²². En l'àmbit de la captació d'imatges i sons es protegeix l'expectativa de què cap persona -pública i privada- pugui accedir il·legítimament al coneixement subreptici dels fets o dades relatius a una persona, ja que es pretén garantir i controlar el coneixement i difusió de les notícies que pertanyen a cada individu, de forma que aquelles persones que legítima o il·legítimament hagin accedit prèviament a aquestes dades no procedeixin a la seva divulgació o difusió al públic¹²³.

Aquest dret fonamental es troba, per altra part, estretament vinculat a la pròpia personalitat i deriva de la dignitat de la persona que l'article 10.1 de la Constitució espanyola reconeix¹²⁴. La Sentència del Tribunal Constitucional

---

¹²² Sentències del Tribunal Constitucional núms. 144/1999, de 22 de juliol (RTC 1999/144) ; 115/2000, de 10 de maig (RTC 2000/115) ; 292/2000, de 30 de novembre (RTC 2000/292) ; 119/2001, de 24 de maig (RTC 2001/119) ; 83/2002, de 22 d'abril (RTC 2002/83) ; i 127/2003, de 30 de juny (RTC 2003/127))

¹²³ MARTÍNEZ RUÍZ, J. *Límites jurídicos de las grabaciones de la imagen y del sonido*. Barcelona: Bosch, 2004.

¹²⁴ Sentències del Tribunal Constitucional núms. 202/1999, de 8 de novembre (RTC 1999/202) ; 156/2001, de 2 de juliol (RTC 2001/156) ; i 99/2002, de 6 de maig (RTC 2002/99)).

núm. 127/2003, de 30 de juny (RTC 2003/127) destaca que *“Lo que el artículo 18.1 garantiza es un derecho al secreto, a ser desconocido, a que los demás no sepan qué somos o lo que hacemos, vedando que terceros, sean particulares o poderes públicos, decidan cuáles sean los lindes de nuestra vida privada pudiendo cada persona reservarse un espacio resguardado de la curiosidad ajena, sea cual sea lo contenido en ese espacio. Del precepto constitucional se deduce que el derecho a la intimidad garantiza al individuo un poder jurídico sobre la información relativa a su persona o a la de su familia, pudiendo imponer a terceros su voluntad de no dar a conocer dicha información o prohibiendo su difusión no consentida lo que ha de encontrar sus límites, como es obvio, en los restantes derechos fundamentales y bienes jurídicos constitucionalmente protegidos. A nadie se le puede exigir que soporte pasivamente la revelación de datos, reales o supuestos, de su vida privada personal o familiar”* .

No és cap secret que en l'àmbit de la investigació policial la captació d'imatges i sons ha sigut una pràctica habitual potenciada sobretot pels grans avenços tècnics. En l'àmbit de la seguretat ciutadana, la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, ha pretès regular la captació, reproducció i tractament d'imatges i sons i atorgar les garanties constitucionals adequades per a l'ús d'aquestes tècniques sota un control exhaustiu dels drets i llibertats. L'article 1.1 de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, després de descriure l'objecte de la Llei, disposa que *“esta norma establece específicamente el régimen de garantías de los derechos fundamentales y libertades públicas de los ciudadanos que habrá de respetarse ineludiblemente en las sucesivas fases de autorización, grabación y uso de las imágenes y sonidos obtenidos conjuntamente por las videocámaras”*.

No oblidem que tota col·locació a la via pública d'aparells fixes o mòbils de captació i reproducció d'imatges d'una persona suposa una incidència en el dret a la intimitat i a la imatge de les persones. La seva legitimitat jurídica ve condicionada per l'existència d'una previsió legal i la concurrència dels requisits de necessitat i proporcionalitat. Per això, l'emplaçament d'aparells de filmació o escolta que envaeixi l'espai restringit reservat a la intimitat de les persones només pot ser acordat en virtut d'un manament judicial, el qual constitueix un instrument habilitant per a la intromissió d'un dret fonamental. Així es constata a l'article 6.5 de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, quan estableix que *“No se podrán utilizar videocámaras para tomar imágenes ni sonidos del interior de las viviendas, ni de sus vestíbulos, salvo consentimiento del titular o autorización judicial, ni de los lugares incluidos en el artículo 1 de esta Ley cuando se afecte de forma directa y grave a la intimidad de las personas, así como tampoco para grabar conversaciones de naturaleza estrictamente privada (...)”*.

La Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i la pròpia imatge defineix en els articles 2 i 7 la *“intromissió il·legítima”* com a la col·locació de qualsevol aparell d'escolta i filmació de dispositius òptics o de qualsevol altre mitjà apte per gravar o reproduir la vida íntima de les persones, si no és amb el seu consentiment exprés i que no hagi sigut revocat. Tant l'article 12 de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948) com l'article 17.1 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966) estableixen expressament que ningú serà objecte d'ingerències arbitràries en la seva vida privada o familiar. Per altra banda, l'article 8 del Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i Llibertats Fonamentals estableix que tota persona té dret al respecte de la seva vida privada i familiar. Aquest article ha sigut interpretat de forma molt àmplia pel

Tribunal Europeu de Drets Humans, fins el punt d'incloure en el contingut de la vida privada les activitats professionals.

4.2.3. Dret a la pròpia imatge. Llibertat d'informació¹²⁵

L'article 18.1 de la Constitució espanyola garantitza el dret a la pròpia imatge. Aquesta previsió, segons Pascual Medrano¹²⁶, constitueix una gran peculiaritat respecte altres ordenaments jurídics en els que el dret a la pròpia imatge queda subsumit en el dret a la intimitat o a la vida privada. Per tant, podem afirmar que el dret a la pròpia imatge té un tractament jurídic autònom.

Amb anterioritat a la Sentència del Tribunal Constitucional núm. 81/2001, de 26 de març (RTC 2001/81), la jurisprudència constitucional s'inclinava per una interpretació gramatical de l'expressió "*pròpia imatge*", de forma que afectava a aquesta la captació, divulgació i difusió de l'aspecte exterior de la persona per part de procediments diversos, quan aquesta quedava fixada en un

---

¹²⁵ SEMPERE RODRÍGUEZ, L. "Artículo 18. Derecho al honor, a la intimidad y a la propia imagen". A: *Comentarios a la Constitución Española de 1978*, ALZAGA VILLAAMIL, OSCAR. Volum II. Madrid: Edersa, 1997.

GERPE LANDÍN, M.; FERNÁNDEZ DE FRUTOS, M.; MATEU VILASECA M.; RODRÍGUEZ SANTAMARÍA, M.J.; VALLÈS VIVES, F. "El conflicte entre la llibertat d'informació i el dret a l'honor en la doctrina del Tribunal Constitucional". *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 2 i 3 (1997): 127-149, 143-158.

¹²⁶ PASCUAL MEDRANO, A. *El derecho fundamental a la propia imagen. Fundamento, contenido, titularidad y límites*. Cizur Menor: Aranzadi, 2003.

determinat suport (gràfic, vídeo, etc.), apte per la seva utilització o difusió ulterior. Amb la sentència citada anteriorment, es produeix un autèntic punt d'inflexió en la doctrina d'aquest tribunal ja que s'assenyala que *“el aspecto físico constituye el primer elemento configurador de su intimidad y de su esfera personal, en cuanto instrumento básico de identificación y proyección exterior y factor imprescindible para su propio reconocimiento como individuo”*.

L'esmentada sentència defineix l'interès jurídic protegit pels drets a la intimitat personal i a la pròpia imatge, com *“un ámbito propio y reservado frente a la acción y conocimiento de los demás ; un ámbito necesario según las pautas de nuestra cultura para mantener una calidad mínima de vida humana”*. Aquests dos drets consisteixen en impedir que tercers entrin en aquest espai, que coneixin i desvetllin dades de caràcter reservat, o que es capti o divulgui l'aspecte físic de la persona. Els dos drets atorguen exclusivament al seu titular la potestat de decidir o consentir la captació i divulgació de la imatge. La diferència entre ambdós radicaria en l'àmbit de protecció, el qual és més definit i concret en el dret a la pròpia imatge (l'aspecte físic) i més general i abstracte en el dret a la intimitat. El bé jurídic protegit pel dret a la pròpia imatge no el constitueix l'aspecte exterior com a tal (o la seva representació per qualsevol mitjà), sinó la lliure determinació i disposició d'aquest per part del propi individu com a element central de la personalitat.

En la Sentència del Tribunal Constitucional núm. 14/2003, de 28 de gener (RTC 2003/14), s'assenyala que en la seva dimensió constitucional el dret a la pròpia imatge proclamat en l'article 18.1 de la Constitució espanyola es configura com un dret de la personalitat derivat de la dignitat humana i dirigit a protegir la dimensió moral de les persones. Aquest dret atribueix al seu titular la facultat de protegir la informació gràfica generada pels seus trets físics

personals que pot tenir davant una difusió pública d'aquests. La facultat atorgada per aquest dret fonamental consisteix, en essència, en impedir l'obtenció, reproducció o publicació de la pròpia imatge per part d'un tercer no autoritzat, sigui quina sigui la finalitat perseguida per qui la capta o difon (informativa, comercial, científica, cultural, etc.).

En la mesura que la llibertat de la persona es manifesta per mitjà de l'actuació del seu cos i de les circumstàncies del mateix, és evident que amb la protecció constitucional de la imatge es preserva, no només el poder de decisió sobre els fins als que hagin d'aplicar-se les manifestacions de la persona a través de la imatge¹²⁷, sinó també una esfera personal i privada de lliure determinació que consisteix en el valor fonamental de la dignitat humana. El què es pretén amb aquest dret, en la seva dimensió constitucional, és que els individus puguin decidir quins aspectes de la seva persona desitgen preservar de la difusió pública, a fi de garantir un àmbit privat pel desenvolupament de la pròpia personalitat respecte les ingerències externes que puguin produir-se¹²⁸.

El dret a la imatge es troba delimitat per la pròpia voluntat del titular del dret, el qual és en principi a qui correspon decidir si permet o no la captació o difusió de la seva imatge per part d'un tercer. No obstant això, succeirà en determinats casos que existirà un interès públic per la captació o difusió de la imatge i aquest interès es considerarà constitucionalment prevalent a l'interès de la persona en evitar-les. Per això, quan aquest dret fonamental entri en col·lisió amb altres béns o drets constitucionalment protegits hauran de ponderar-se els diferents interessos contraposats i valorar les circumstàncies

---

¹²⁷ Sentència del Tribunal Constitucional núm. 117/1994, de 25 d'abril (RTC 1994/117).

¹²⁸ ALEGRE MARTÍNEZ, M. A. *El derecho a la propia imagen*. Madrid: Tecnos, 1997.

concretes de cada cas, i decidir quin interès mereix major protecció, si l'interès del titular del dret a la imatge en què els seus trets físics no es captin o difonguin sense el seu consentiment o l'interès públic en la captació o difusió de la seva imatge.

A banda del contingut que atorga la jurisprudència al dret a la pròpia imatge, caldria destacar que en l'article 7 de la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar, i a la pròpia imatge es descriuen les intromissions il·legítimes en els drets a l'honor, la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge i més concretament, les relacionades amb el dret a la pròpia imatge (apartats 1,2,5 i 6):

1. *“El emplazamiento en cualquier lugar de aparatos de escucha, de filmación, de dispositivos ópticos o de cualquier otro medio apto para grabar o reproducir la vida íntima de las personas,*
2. *La utilización de aparatos de escucha, dispositivos ópticos o de cualquier otro medio para el conocimiento de la vida íntima de las personas o de manifestaciones o cartas privadas no destinadas a quien haga uso de tales medios, así como su grabación, registro o reproducción”.*
5. *“La captación, reproducción o publicación por fotografía, filme o cualquier otro procedimiento, de la imagen de una persona en lugares o momentos de su vida privada o fuera de ellos, salvo en los casos previstos en el art. 8.2.*
6. *La utilización del nombre, de la voz o de la imagen de una persona para fines publicitarios, comerciales o de naturaleza análoga”.*

Per altra banda, l'article 8.1 d'aquesta Llei orgànica preveu que *"No se reputarán, con carácter general, intromisiones ilegítimas las actuaciones autorizadas o acordadas por la Autoridad Competente de acuerdo con la Ley, ni cuando predomine un interés histórico, científico o cultural relevante"*. Aquesta proposició general resulta concretada posteriorment en l'apartat 2 quan estableix que el dret a la pròpia imatge no impedirà:

- a) *La captación, reproducción o publicación por cualquier medio, cuando se trate de personas que ejerzan un cargo público o una profesión de notoriedad o proyección pública y la imagen se capte durante un acto público o en lugares abiertos al público.*
- b) *La utilización de la caricatura de dichas personas, de acuerdo con el uso social.*
- c) *La información gráfica sobre un suceso o acaecimiento público cuando la imagen de una persona determinada aparezca como meramente accesorio*".

El fons de la qüestió es troba, de fet, en el propi article 6.5 de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, quan preveu que *"No se podrán utilizar videocámaras para tomar imágenes ni sonidos del interior de las viviendas, ni de sus vestíbulos, salvo consentimiento del titular o autorización judicial"* i cita igualment de forma expressa als *"lugares incluidos en el artículo 1 de esta Ley"*, és a dir, *"los lugares públicos, abiertos o cerrados"*. El cert és que aquesta última hipòtesi introdueix, en forma de salvaguarda, una condició indeterminada i indeterminable quan estableix que *"afecte de forma directa y grave la intimidad de las personas"*.

D'acord amb l'article 9.1 de la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, la tutela judicial enfront aquestes intromissions il·legítimes podrà recabar-se per les vies processals ordinàries o pel procediment previst en l'article 53.2 de la Constitució. També podrà acudir-se, quan procedeixi, al recurs d'empара davant el Tribunal Constitucional.

El dret a la llibertat d'informació és un dret fonamental reconegut a l'article 20 de la Constitució espanyola. Sovint, i de fet la pràctica demostra que aquest dret pot col·lisionar amb el dret a la pròpia imatge de les persones privades¹²⁹. El Tribunal Constitucional va assenyalar que quan les persones resulten implicades en assumptes de rellevància pública estan "*obligadas por ello a soportar un cierto riesgo de que sus derechos fundamentales al honor, a la intimidad y a la propia imagen resulten afectados por opiniones o informaciones de interés general*"¹³⁰.

No és així, en canvi, quan les imatges reflecteixen aspectes relatius a la vida privada de les persones. En aquest sentit, l'interès públic o general per retransmetre les imatges a través mitjans de comunicació perd virtualitat. És prou significativa d'aquestes consideracions la Sentència de 28 de gener de 2003 que va dictar el Tribunal Europeu dels Drets Humans sobre el *Cas Peck*

---

¹²⁹ AZURMENDI ADARRAGA, A. *El derecho a la propia imagen : su identidad y aproximación al derecho a la información*. Madrid: Civitas, 1997.

GERPE LANDÍN, M.; FERNÁNDEZ DE FRUTOS, M.; MATEU VILASECA M.; RODRÍGUEZ SANTAMARÍA, M.J.; VALLÈS VIVES, F. "El conflicte entre la llibertat d'informació i el dret a l'honor en la doctrina del Tribunal Constitucional". *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 2 i 3 (1997): 127-149, 143-158.

¹³⁰ Sentència del Tribunal Constitucional núm. 148/2001, de 27 de juny (RTC 2001/148).

*contra el Regne Unit*¹³¹. Per unanimitat, la Sentència considerava que s'havia produït una violació de l'article 8 (dret de tot individu al respecte de la seva vida privada) del Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i Llibertats Fonamentals i una violació de l'article 13 (dret a un recurs eficaç) d'aquesta norma.

Un municipi anglès havia instal·lat un sistema local de videovigilància en un dels seus carrers. En un moment determinat, les càmeres van captar i gravar la imatge d'un ciutadà (el Sr. Peck) que caminava sol amb un ganivet de cuina a la mà, i es va intentar suïcidar tallant-se les venes de la mà. Els responsables del servei de videovigilància van avisar la policia, la qual es va presentar en el lloc dels fets per impedir que el Sr. Peck arribés a culminar el fet. Aquest, després de rebre l'oportuna assistència mèdica, va ser posat en llibertat sense cap càrrec.

Donat l'èxit que va causar la instal·lació i utilització del sistema a conseqüència de les imatges captades, els responsables públics locals del servei de videovigilància van acordar, a més de mantenir una connexió directa del sistema de videovigilància amb la policia, redactar informes de premsa i col·laborar amb tercers en l'elaboració de programes audiovisuals basats en les imatges obtingudes per aquest. En el primer informe de premsa realitzat apareixien dues fotografies del Sr. Peck, en les que el seu rostre no estava ocult ni alterat, amb el nom de l'empleat a qui havien d'acudir aquells que volguessin còpies de la gravació. Així mateix, dos diaris locals, una emissora comarcal de televisió i per últim, un programa de televisió de gran audiència de la pròpia

---

¹³¹ BJC núm. 264, abril 2003.

BBC van difondre les imatges d'aquella persona sense ocultar ni alterar el seu rostre, de forma que era perfectament reconeixible.

Posteriorment, el Sr. Peck va emprendre diverses accions. En primer lloc, va sol·licitar als responsables del sistema local de videovigilància còpia de l'acord de cessió de les imatges a la productora del programa que es va emetre a la BBC, per conèixer les condicions d'emissió que s'havien pactat. A més, el Sr. Peck va fer una sèrie d'aparicions en programes de televisió amb l'objecte de denunciar l'agressió que havia patit en la seva vida privada.

El Sr. Peck també va utilitzar el sistema de queixes per incompliment de les normes ètico-informatives contra els diversos mitjans de comunicació que havien difós la seva imatge. Per això, va haver d'acudir a tres vies diferents en funció del tipus de mitjans contra el que es plantejava la queixa : davant la BSC (Broadcasting Standards Commission) per l'emissió del programa en la BBC, davant la ITC (Independent Television Commission) contra les emissions realitzades per la televisió comarcal i davant la PPC (Press Complaints Commission) enfront a les fotografies publicades en els mitjans de comunicació escrits. Els dos primers òrgans van donar la raó a l'afectat (per no ocultar-se el rostre d'aquest en l'emissió, fent-lo identificable), mentre que la PCC li va negar, al considerar que es tractava d'una imatge obtinguda en una via pública i sense que els articles en qüestió l'acusessin de cap conducta criminal.

Per últim, l'afectat va plantejar una demanda judicial davant la High Court of Justice contra la concreta decisió de l'organisme local de videovigilància de distribuir les imatges als mitjans de comunicació, al considerar aquesta conducta il·legal i irracional. Aquest òrgan judicial va refusar aquestes

pretensions i l'apel·lació plantejada enfront aquesta decisió judicial va ser igualment desestimada.

Posteriorment, va acudir al Tribunal Europeu de Drets Humans i en la seva decisió s'observa que la divulgació de la seqüència litigiosa va ser objecte de moltes mirades i la divulgació de la seqüència en litigi, per part de l'Ajuntament, perjudicava greument el dret del Sr. Peck a la seva vida privada. El Tribunal decideix la falta de raons pertinents o suficientment adequades per justificar que l'Ajuntament hagués retransmès públicament les imatges del Sr. Peck sense haver obtingut prèviament el consentiment de l'interessat, haver ocultat la seva identitat o haver divulgat les imatges en qüestió en els mitjans de comunicació. En definitiva, que no s'haguessin pres mesures per assegurar, en la mesura d'allò possible, que la identitat del Sr. Peck restés oculta.

Per altra banda, el Tribunal considera que les aparicions voluntàries ulteriors del demandant en els mitjans no havien disminuït la gravetat del perjudici infligit. El Sr. Peck ha sigut víctima d'un perjudici greu al dret al respecte de la seva vida privada, ja que els mitjans de comunicació han difós l'assumpte a escala nacional i local. El Tribunal considera que la difusió de les seqüències litigioses per part de l'Ajuntament a diversos mitjans de comunicació no ha estat envoltada de les garanties suficients, ja que ha perjudicat d'una forma desproporcionada i injusta la vida privada del demandant i ha violat l'article 8 del Conveni Europeu de Drets Humans. A més, el Tribunal considera que l'interessat no disposava en el moment pertinent d'un recurs efectiu que li hagués permès denunciar un abús de confiança. El Tribunal reconeix la violació del dret a la seva vida privada de l'article 13 del Conveni.

En un cas similar, en data 28 de gener, el Tribunal Constitucional va dictar la sentència d'empara núm. 14/2003, sobre el *Cas Mederico*¹³². La sentència considerava que s'havien vulnerat els drets a la pròpia imatge i a l'honor d'aquest individu (art. 18.1 Constitució espanyola). Després d'una baralla entre diverses persones que va concloure amb un mort i dos ferits, un dels involucrats a aquesta de nom Mederico es va presentar a la comissaria de policia amb la intenció de declarar. En aquell moment aquest va ser detingut i se li va efectuar una fotografia especial de cos sencer per els arxius policials. La policia va entregar als mitjans de comunicació còpia d'aquesta fotografia i dos diaris del mateix municipi i una agència de notícies nacional van difondre aquesta i van imputar la comissió del delictes al Sr. Mederico. Posteriorment, van ser detinguts els altres dos participants de la baralla: un el mateix dia i l'altre (germà de Mederico) es va presentar per la seva pròpia voluntat després de veure la publicació de la fotografia del seu germà als diaris. En el corresponent judici penal, l'inicialment detingut i aquell qui la seva fotografia havia sigut distribuïda per la policia (Mederico) va resultar absolt de tots els càrrecs i van ser condemnats els altres dos implicats.

El Sr. Mederico va exercir accions en defensa del seu dret a l'honor contra un dels diaris que havia difós la seva imatge i després de saber que la policia era qui havia facilitat aquella fotografia va formular una reclamació per danys en el seu dret a l'honor, intimitat i pròpia imatge a l'empara de la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, contra el Ministeri de l'Interior. Aquesta reclamació es va desestimar presumptament per silenci administratiu i posteriorment va acudir a la sala contenciós administrativa de l'Audiència Nacional, la qual a través de la sentència de 5 de maig de 2000 va desestimar el recurs interposat. L'Audiència

---

¹³² Sentència del Tribunal Constitucional núm. 14/2003, de 28 de gener (RTC 2003/14).

Nacional va interpretar que el procedir de la policia havia estat legítim i adequat, tant pels resultats que es pretenien aconseguir (tranquil·litzar l'opinió pública en un fet de greu commoció social i transmetre un missatge d'eficàcia policial), com demostrar que el destinatari tenia raonablement el deure de suportar-ho.

Contra aquesta sentència de l'Audiència Nacional, l'afectat va plantejar recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional. L'objecte del recurs quedava circumscrit en determinar si havien sigut vulnerats els drets a la intimitat personal, a l'honor, i a la pròpia imatge (art. 18.1 Constitució espanyola) del Sr. Mederico com a conseqüència de la difusió, per part de la policia a diversos mitjans de comunicació, de la fotografia que se li va realitzar el dia de la seva detenció a les dependències policials amb destí a la seva fixa policial.

Segons el Tribunal Constitucional, els drets a l'honor, a la intimitat personal i a la pròpia imatge reconeguts a l'article 18.1 de la Constitució espanyola, malgrat la seva estreta relació en tant que són drets de la personalitat derivats de la dignitat humana i dirigits a la protecció del patrimoni moral de les persones, tenen un contingut propi i específic. Es tracta de drets autònoms, de forma que al tenir cadascun d'ells la seva pròpia substantivat l'apreciació de la vulneració d'un no porta necessàriament la vulneració dels demés¹³³. Cap d'ells té respecte als demés la consideració de dret genèric que pugui subsumir-se en els altres dos drets fonamentals.

Per tant, el supòsit que és objecte de recurs ha de reconduir-se a la possible lesió del dret a la pròpia imatge i al dret a l'honor, sense que a

---

¹³³ Sentències del Tribunal Constitucional núms. 81/2001, de 26 de març (RTC 2001/81) i 156/2001, de 2 de juliol (RTC 2001/156).

conseqüència d'aquella actuació hagi resultat afectat el seu dret a la intimitat personal, ja que la fotografia difosa per la policia no desvetlla aspectes de la seva vida privada o parts íntimes del seu cos¹³⁴. Amb aquesta argumentació, el Tribunal Constitucional assenyala que l'examen del recurs es centra en analitzar les vulneracions al dret a la pròpia imatge i a l'honor.

El Tribunal Constitucional analitza si l'actuació policial qüestionada ha suposat una intromissió en el contingut del dret a la pròpia imatge, per determinar posteriorment si malgrat aquesta intromissió, en el supòsit d'haver existit, ha resultat o no justificada per la concurrència d'altres drets o béns constitucionals més dignes de protecció donades les circumstàncies del cas.

Per altra banda, el Tribunal Constitucional destaca que la difusió o distribució per part de la policia de la ressenya policial del demandant en empara, sense el seu consentiment a determinats mitjans de comunicació, pot constituir una intromissió en el seu dret a la pròpia imatge. La dimensió constitucional d'aquest dret pretén que els individus pugin decidir quins aspectes de la seva persona desitgen preservar de la difusió pública, a fi de garantir un àmbit privatiu pel desenvolupament de la pròpia personalitat aliè a ingerències externes, i impedir l'obtenció, reproducció o publicació per part d'un tercer d'una imatge que contingui els trets físics d'una persona que permeti reconèixer la seva identitat.

---

¹³⁴ Sentències del Tribunal Constitucional núms. 81/2001, de 26 de març (RTC 2001/81); 156/2001, de 2 de juliol (RTC 2001/156) i 83/2002, de 22 d'abril (RTC 2002/83).

Segons el Tribunal Constitucional ha de configurar-se la fotografia qüestionada com una dada de caràcter personal obtinguda i captada per les forces i cossos de seguretat de l'Estat en l'exercici de la funció constitucional que tenen encomanada i respecte la qual els seus membres estan obligats al deure del secret professional. Ara bé, la confidencialitat de la fotografia del recurrent en empara, difosa per part de la policia a determinats mitjans de comunicació, no ha de revestir necessàriament caràcter absolut en tots els supòsits, ja que pot resultar justificada en determinats casos en atenció a les seves concretes circumstàncies.

Els drets fonamentals reconeguts per la Constitució només poden cedir davant els límits que la pròpia Constitució expressament imposi o davant els que de forma mediata o indirecta puguin resultar justificats per la necessitat de preservar altres drets o béns jurídicament protegits. D'acord amb això, la constitucionalitat de qualsevol mesura restrictiva de drets fonamentals ve determinada per l'estricta observància del principi de proporcionalitat.

L'adopció d'una mesura com la qüestionada requeria ponderar adequadament i de forma equilibrada, d'una banda, la gravetat de la intromissió que comportava en el dret a la pròpia imatge i, per altra part, si la mesura era idònia, necessària, imprescindible i proporcionada per assegurar la defensa de l'interès públic que es pretenia perseguir. En el present cas, la mesura presa per l'autoritat administrativa no es va fonamentar en el moment de la seva adopció.

Segons el Tribunal i en atenció a les circumstàncies que es van produir, la difusió o distribució de la ressenya fotogràfica per part de la policia a determinats mitjans de comunicació ha vulnerat el seu dret a la pròpia imatge.

El demandant d'empara considera també que la difusió de la seva ressenya fotogràfica policial ha vulnerat, a més del seu dret a la pròpia imatge, el seu dret a l'honor, al resultar aquella fotografia difamant per si sola donada la situació.

D'acord amb aquest punt, el Tribunal assenyala que "l'honor", com a objecte del dret consagrat a l'article 18.1 de la Constitució espanyola és un concepte jurídic normatiu que la seva precisió depèn de les normes, valors i idees socials vigents en cada moment. El dret a l'honor empara la bona reputació d'una persona i la protegeix enfront a les expressions o missatges que la facin desmerèixer en la consideració aliena, en descrèdit o menyspreu o que siguin tingudes en el concepte públic. No cal negar, en principi, que la difusió de la imatge d'una persona per part dels mitjans de comunicació, en la seva condició de detinguda, a través de la seva ressenya fotogràfica pot danyar la seva reputació ja que porta un desmereixement en la consideració aliena.

No obstant això, existeixen altres casos en els que el dret a la llibertat d'informació prima sobre el dret a la pròpia imatge perquè la notícia que s'ha de difondre és objecte d'interès públic. És molt il·lustrativa d'aquestes consideracions la Sentència núm. 32/2003, de data 26 d'octubre, recaiguda en el procediment seguit davant el Tribunal del Jurat de l'Audiència Provincial de Barcelona sobre el *Cas Maremàgnum*¹³⁵. Sens dubte, la divulgació a través dels mitjans de comunicació de les imatges del cas Maremàgnum va resultar

---

¹³⁵ L'anàlisi del Cas Maremàgnum s'ha centrat bàsicament en la Sentència núm. 32/2003, de 26 d'octubre, recaiguda davant el Tribunal del Jurat de l'Audiència Provincial de Barcelona i els reculls de premsa facilitats pel Gabinet de Premsa del Tribunal Superior de Justícia, sobre les diferents notícies aparegudes del cas en els diaris de més difusió a nivell local, nacional i estatal.

plenament legítima a conseqüència de la rellevància adquirida per les circumstàncies en què es va produir l'homicidi de Wilson Leónidas Pacheco.

Recordem que a les 03 :30 hores de la matinada del dia 27 de gener de 2002, l'acusat James Anglada es trobava de porter del local denominat "Caipirinha" i controlava l'accés del públic a aquest local de les instal·lacions del centre lúdic Maremàgnum, situat en el moll d'Espanya del Port Vell de la ciutat de Barcelona. En aquella hora van arribar al local "Caipirinha" un grup de persones de nacionalitat equatoriana i seguidament es va produir una discussió a conseqüència de la negativa que aquests poguessin entrar en el local, per presentar una evident situació d'embriaguesa i a la vegada per portar un calçat inadequat. A aquesta discussió hi va acudir també l'acusat Antonio Fernando Quincoces Baz. La discussió va finalitzar amb una disputa en la que hi va haver un intercanvi de cops, empentes, i insults. Aquest acusat prestava, en aquells moments, els seus serveis com a vigilant de seguretat en el centre lúdic Maremàgnum.

Una vegada finalitzat aquest primer incident a la porta del local "Caipirinha" va acudir novament a l'esmentat local el ciutadà de nacionalitat equatoriana Wilson Leónidas Pacheco, el qual va agafar un objecte i el va llençar contra les persones de seguretat que hi havien davant seu i, en concret, contra el guarda de seguretat David Gascó, el qual va aconseguir evitar i repel·lir aquesta agressió. Aquesta conducta va desencadenar la fugida precipitada del grup de nacionalitat equatoriana, entre els quals es trobava Wilson Leónidas Pacheco, el qual vestia amb roba d'hivern pròpia de l'època. Així va iniciar-se la persecució per un grup de persones encarregades d'una o altre manera de la seguretat, entre els que hi havien els altres dos acusats citats, James Anglada i

Antonio Fernando Quincoces Baz i també pel tercer acusat Mariano Romero Puertas, porter del local "Mojito".

Iniciada la persecució del grup i degut a què Wilson Leónidas Pacheco es va quedar més enrera, aquest va ser atrapat i tirat al terra per un dels seus perseguidors (no imputat finalment en aquest procediment). Fruit d'aquesta carrera, així com també de la situació evident d'embriaguesa que Wilson Leónidas Pacheco presentava (resultat de 2,30 grams d'alcohol per litre de sang, segons prova pericial toxicològica realitzada en l'autòpsia) va veure debilitades notablement les seves forces i capacitat física. En aquell moment, els acusats Antonio Fernando Quincoces Baz i Mariano Romero Puertas van donar-li fins a un total de 7 cops, els quals també van ser observats per l'acusat James Anglada.

Posteriorment, aquest va agafar la víctima en presència dels altres dos acusats i fins a una distància de 19,80 metres el va conduir per la passarel·la del port en direcció cap a l'aigua. Durant aquest recorregut, l'acusat James Anglada va tornar a propinar a la víctima un últim cop de puny, una vegada van arribar fins a la vora de l'aigua, l'acusat James Anglada va empènyer el Sr. Wilson Leónidas Pacheco dins. Els fets es van produir en presència i amb l'acord tàcit i mutu dels altres acusats, Antonio Fernando Quincoces Baz i Mariano Romero Puertas.

El seu cadàver va ser buscat pel Cos de Bombers fins a les 06 :00 hores de la matinada sense èxit i les tasques de búsqueda es van reemprendre cap a les 10 :00 hores del matí, quan va ser trobat a uns deu metres de profunditat. Es va provar que la víctima va intentar nedar, agafar-se als pilars i fins i tot despendre's de la roba que portava (com es va provar en el visionat de les

cintes de vídeo), però no ho va aconseguir, ja que es va produir la mort per asfíxia per submersió. Segons l'autòpsia realitzada pels metges forenses van concórrer en el resultat de la mort diverses circumstàncies com l'embriaguesa, la carrera que va haver de realitzar, els cops rebuts (prova pericial de l'autòpsia i videogràfica) i la temperatura de l'aigua.

És important assenyalar que els últims minuts de la vida de Wilson Leónidas Pacheco van quedar registrats per diverses càmeres de vigilància del complex Maremàgnum. Una d'elles va gravar l'inici dels incidents en el local "Caipirinha" i les imatges de l'agressió i del posterior llençament a l'aigua de la víctima van ser gravades per la "càmera de la Rambla del Mar" que té la policia portuària per comptar el número de persones que habitualment transiten per aquest pont fins al centre.

El vídeo va ser una de les proves més importants i que més expectació van causar en el cas, sobretot per valorar les agressions patides per la víctima i per les responsabilitats que van tenir cada un dels acusats en aquest assumpte. Sembla que les cares dels participants a l'agressió no eren molt identificables, però es va encarregar a la policia científica un dictamen que permetés identificar cadascun dels acusats que apareixen en el pont.

Des d'aquesta perspectiva, quan la difusió de la imatge d'una persona privada estigui lligada a una notícia d'interès públic o general, ja sigui per les

persones a qui afecta o per la matèria que es tracti està justificada en atenció a l'exercici de la llibertat d'informació¹³⁶.

4.2.4. Inviolabilitat del domicili¹³⁷

L'article 18.2 de la Constitució espanyola proclama el dret a la inviolabilitat domiciliària. Per altra banda, en termes similars la Declaració Universal dels Drets Humans estableix expressament la prohibició d'ingerències en el domicili (art. 12) i el propi Conveni Europeu dels Drets Humans atorga a tota persona el dret a respectar el domicili (art. 8.1).

Des de la Sentència del Tribunal Constitucional núm. 22/1984, de 17 de febrer (RTC 1984/22) s'ha afirmat que la protecció constitucional del domicili és *“una protecció de caràcter instrumental, que defiende los ámbitos en que se desarrolla la vida privada de la persona”*. L'esmentada sentència estableix expressament que *“a través de este derecho no sólo es objeto de protección el espacio físico en sí mismo considerado, sino lo que en él hay de emanación de la persona y de la esfera privada de ella”*¹³⁸. En aquest sentit, *“la regla de la*

---

¹³⁶ Sentències del Tribunal Constitucional núms. 214/1991, d'11 de novembre (RTC 1991/214); 219/1992, de 3 de desembre (RTC 1992/219) i 178/1993, de 31 de maig (RTC 1993/178), 78/1995, de 22 de maig (RTC 1995/78).

¹³⁷ GONZÁLEZ TREVIJANO, P. J. *La inviolabilidad del domicilio*. Madrid: Tecnos, 1992.

¹³⁸ Sentències del Tribunal Constitucional núms. 22/1984, de 17 de febrer (RTC 1984/22); 69/1999, de 26 d'abril (RTC 1999/69); 119/2001, de 24 de maig (RTC 2001/119) i 10/2002, de 17 de gener (RTC 2002/10).

inviolabilidad del domicilio es de contenido amplio e impone una extensa serie de garantías y de facultades, en las que se comprenden las de vedar toda clase de invasiones incluidas las que puedan realizarse sin penetración directa por medio de aparatos mecánicos, electrónicos u otros análogos” .

La protecció constitucional del domicili que es realitza en l'artícle 18.2 de la Constitució espanyola es concreta en dues regles diferents. La primera defineix la seva “inviolabilitat”, la qual constitueix un autèntic dret fonamental de la persona. S'estableix com a garantia d'aquest dret que l'àmbit de privacitat resulti “exent o immune” de qualsevol tipus d'invasió o agressió exterior d'altres persones o de l'autoritat pública, incloses les que puguin realitzar-se sense penetració física, és a dir, per mitjà d'aparells mecànics, electrònics o altres anàlegs. La segona regla, suposa una aplicació concreta de la primera, estableix la interdicció de l'entrada i perquisició del domicili, i disposa que fora dels casos de delictes flagrants només és constitucionalment legítima l'entrada o perquisició efectuades amb consentiment del seu titular o a l'empara d'una resolució judicial.

El contingut del dret és fonamentalment negatiu. El què es garantitza és la facultat del titular d'excloure a altres aquest àmbit reservat d'impedir o prohibir l'entrada o la permanència de qualsevol persona i específicament a l'autoritat pública per la pràctica d'una perquisició. Els límits que la Constitució espanyola estableix a l'àmbit de la inviolabilitat domiciliària tenen un caràcter rigorosament taxatiu, a diferència d'altres regulacions constitucionals que tot i reconèixer-la es remeten per les excepcions als casos i a les formes establertes per la Llei o accepten la possibilitat que òrgans no judicials trobin l'entrada forçosa en un domicili en supòsits d'urgència.

El Tribunal Constitucional¹³⁹ i el Tribunal Suprem¹⁴⁰ han configurat una gran jurisprudència respecte el concepte de domicili. El Tribunal Constitucional parteix de la idea que amb la inviolabilitat de domicili el què es protegeix són els àmbits en els que es desenvolupa la vida privada de la persona, en definitiva, l'espai limitat que la pròpia persona escull i que es caracteritza precisament per quedar exempt o immune de les invasions o agressions externes d'altres persones o de l'autoritat pública.

Per altra banda, cal destacar l'íntima relació que existeix entre el dret a la intimitat i a la inviolabilitat del domicili. Aquesta protecció es fonamenta en la necessària existència d'una esfera de privacitat personal i familiar, la qual no pot ser objecte d'ingerències externes per part dels poders públics ni de particulars (art. 18.2 Constitució espanyola), sense el consentiment del seu titular, ordre judicial o delictes flagrants. La protecció establerta a l'article 18 de la Constitució comprèn tant la protecció enfront perquisicions domiciliàries com respecte les entrades d'aquests. La Constitució espanyola no defineix el què pot considerar-se com a "entrada" en un domicili i ens podem preguntar si aquest concepte significa l'entrada física d'una persona en el recinte domiciliari o si poden existir altres "entrades" que no hagin de comportar presència física d'estranyers dins un domicili. La inviolabilitat del domicili no només es configura com un dret, sinó també com a una garantia a la intimitat i, per tant, hem de considerar que el domicili no només està constituït per l'habitable físic on

---

¹³⁹ Sentències del Tribunal Constitucional núms. 22/1984, de 17 de febrer (RTC 22/1984); 110/1984, de 26 de novembre (RTC 110/1984); i 341/1993, de 18 de novembre (RTC 1993/341).

¹⁴⁰ Sentència del Tribunal Suprem de 6 de maig de 1993 (RJ 1993/3854); 6 d'abril de 1994 (RJ 1994/2889); 5 de novembre de 1996 (RJ 1996/8047); 6 d'abril de 1998 (RJ 1998/3151).

s'habita, sinó que inclou també aquells altres espais, de propietat privada, susceptibles de ser utilitzats per l'usuari de la vivenda com els rebedors, pòrtics, balcons, jardins, terraces, i altres dependències on es desenvolupa la vida privada de les persones.

La Sentència del Tribunal Constitucional núm. 22/1984, de 17 de febrer (RTC 1984/22) disposa que *“la regla de la inviolabilidad del domicilio es de contenido amplio e impone una extensa serie de garantías y de facultades, en las que se comprenden las de vedar toda clase de invasiones, incluidas las que puedan realizarse sin penetración directa por medio de aparatos mecánicos, electrónicos, u otros análogos”*. Per altra banda, la Sentència del Tribunal Suprem de 5 de novembre de 1996 (RJ 1996/8047) destaca que *“la captación de imágenes mediante fotografías no precisa autorización judicial, salvo que constituya violación de domicilio”*. Aquesta sentència reconeix expressament que *“no estarían autorizados, sin el oportuno pláacet judicial, aquellos medios de captación de la imagen o del sonido que filmaran escenas en el interior del domicilio prevaleciéndose de los adelantos y posibilidades técnicas de estos aparatos grabadores, aun cuando la captación tuviera lugar desde emplazamientos alejados del recinto domiciliario”*.

Per tant, cal realitzar una doble distinció entre aquelles filmacions d'espais que no donen lloc a invasió del domicili, d'aquelles altres que són dins el domicili. En el primer supòsit és legítima la prova que consisteix en la filmació viogràfica si aquesta no ha vulnerat cap dret, és a dir, si amb aquesta no s'ha violat la intimitat o la dignitat de la persona afectada per la filmació. En els supòsits que existeixi invasió del domicili, perquè sigui necessari filmar esdeveniments que concorrin en el seu interior, és obvi que serà precís comptar amb la preceptiva autorització judicial.

4.2.5. Autodeterminació informativa

El dret a l'autodeterminació informativa contemplat a l'article 18.4 de la Constitució espanyola s'ha configurat com un veritable dret fonamental a regular l'ús de la informàtica, en el sentit de dotar a l'individu de facultats per controlar les dades que sobre ell puguin constar en fitxers automatitzats. La protecció de l'article 18.4 de la Constitució espanyola s'instrumenta enfront a qualsevol mecanisme electrònic, informàtic o qualsevol avenç de la tècnica que permeti emmagatzemar i utilitzar automatitzadament dades personals.

La Llei orgànica 15/1999 de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal té per objecte garantir i protegir el tractament de dades personals, des del punt de vista de les llibertats públiques i els drets fonamentals de les persones físiques i especialment el seu honor, i intimitat personal i familiar. A l'article 6 d'aquesta Llei s'imposa el consentiment exprés de l'afectat per efectuar qualsevol tractament automatitzat de dades i s'exigeix que aquest sigui per escrit en el cas que les dades revelin informacions referents a la ideologia, afiliació sindical, religió i creences (art. 7.2). A més, les dades que facin referència a l'origen racial, la salut i vida sexual només podran ser obtingudes, tractades i cedides quan la Llei ho disposi per motius d'interès general, o quan l'afectat així ho consenteixi (art. 7.3). Les dades de caràcter personal, relatives a la comissió d'infraaccions penals o administratives, només podran ser incloses en fitxers automatitzats de les administracions públiques competents en els supòsits previstos a les respectives normes reguladores (art. 7.5). Els afectats, per la seva part, tindran el dret d'accés a les dades personals existents als fitxers (art. 15), així com el dret de rectificació i cancel·lació sobre dades inexactes o incompletes (arts. 16 i 17).

És evident que les gravacions que es poden realitzar a través de les càmeres instal·lades a la via pública es configuren com a dades, que en cas de ser emmagatzemades, arxivades o fins i tot transferides a altres suports tècnics, electrònics o informàtics poden afectar al dret a l'autodeterminació informativa. En aquest sentit, haurà de determinar-se si aquesta afectació pot o no tenir una cobertura constitucional i amb quina extensió o garanties es poden fonamentar els límits que porta l'existència d'aquest sistema de seguretat.

El Tribunal Constitucional ha fonamentat l'exigència del control sobre dades automatitzades en el dret a la intimitat i ha afirmat que la intimitat adopta avui un contingut positiu, en forma de dret de control sobre les dades relatives a la pròpia persona. Pel Tribunal Constitucional¹⁴¹ allò que la Constitució anomena protecció enfront a la informàtica constitueix un institut de garantia d'altres drets, fonamentalment l'honor, la intimitat i el dret a la llibertat enfront a les potencials agressions a la dignitat i llibertat de la persona, procedents d'un ús il·legítim del tractament mecanitzat de dades.

---

¹⁴¹ Sentència del Tribunal Constitucional núm. 254/1993, de 20 de juliol (RTC 1993/254).

4.3. CONCLUSIONS

Tal i com bé afirma Caballero Gea¹⁴², malgrat l'estreta relació dels drets a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge (art. 18.1 Constitució espanyola), en tant que són drets de la personalitat derivats de la dignitat humana i dirigits a la protecció del patrimoni moral de les persones, tenen un contingut propi i específic, de forma que la captació d'imatges o difusió de fets relatius a la vida privada d'una persona pot lesionar només un d'aquests drets o més d'un a la vegada.

La vulneració del dret a la imatge no impedirà, en el seu cas, l'apreciació de les eventuais lesions al dret a la intimitat o a l'honor que a través de la imatge s'hagin pogut causar, ja que des de la perspectiva constitucional la lesió que pugui haver-se produït en un moment donat pot vulnerar per separat o conjuntament els drets citats anteriorment.

Per tant, en el moment de valorar quins drets han pogut ser lesionats s'examinaran per separat cadascun d'ells i si ha existit una intromissió en el seu contingut i si aquesta resulta o no justificada per l'existència d'altres drets o béns constitucionalment dignes de protecció donades les circumstàncies del cas en concret.

Pel que fa a la definició dels conceptes exposats anteriorment i, concretament el dret a l'honor, per tal que pugui apreciar-se una intromissió il·legítima als efectes d'una posterior protecció civil d'aquest dret és necessari

---

¹⁴² CABALLERO GEA, J. A. *Derecho al honor, intimidad personal y familiar y propia imagen; calumnias e injurias*. Madrid: Dykinson, 2004.

el requisit de la “divulgació o difusió” d’accions o expressions que atemptin la dignitat, fama o estimació pròpia. En canvi, i pel que fa al dret a la pròpia imatge, podem definir-lo com aquell dret que té cada individu per tal que els demés no reproduïxin les característiques essencials de la seva figura sense el seu consentiment, de forma que la captació, reproducció o publicació per fotografia, pel·lícula o altre procediment de la imatge d’una persona en moments de la seva vida privada o fora d’aquells suposa una vulneració o atac al dret fonamental a la imatge.

És important destacar que tant la doctrina com la jurisprudència analitzada en aquest capítol coincideixen en assenyalar que els drets a l’honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge (art. 18.1 Constitució espanyola) a vegades poden trobar-se limitats o condicionats, especialment, pels drets a informar (art. 20.1. d) Constitució espanyola) i a expressar-se lliurement (art. 20.1.a) Constitució espanyola).

No obstant això, a ningú se li pot escapar que actualment *el dret fonamental a la seguretat* (art. 17.1 Constitució espanyola), protegit constitucionalment, també adquireix una importància fonamental per a la prevenció i control de conductes potencialment delictives, de forma que en determinades ocasions els drets que hem analitzat anteriorment poden haver de cedir també en detriment de la vigilància policial, la qual constitueix un autèntic instrument de control per garantir la seguretat.

Per tant, en els casos que es produeixi una col·lisió entre els drets citats anteriorment (drets a l’honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge) amb algun altre dret fonamental s’haurà de realitzar un judici ponderatiu

exhaustiu que analitzi el cas concret i que respecti la definició constitucional i els límits entre els drets en conflicte.

5. LA REGULACIÓ DE LES VIDEOCÀMERES EN L'ÀMBIT DE LA SEGURETAT PRIVADA

5.1. INTRODUCCIÓ

Com bé defineix la Llei 23/1992, de 30 de juliol, de seguretat privada¹⁴³ en la seva exposició de motius “*La seguridad representa uno de los pilares básicos de la convivencia y (...) se ejerce en régimen de monopolio por el poder público. Sin embargo, progresivamente se ha ido extendiendo por todas las sociedades de nuestro entorno la realización de actividades de seguridad por otras instancias sociales o agentes privados, llegando a adquirir en las últimas décadas un auge hasta ahora desconocido (...)*”. De fet, la proliferació aquests últims anys de l'ús de noves tecnologies per garantir la seguretat privada tant de persones com de béns (art. 1.1 d'aquest text legal) és plenament visible¹⁴⁴. D'entre aquestes, podem destacar els aparells de gravació d'imatges i reproducció de sons utilitzats en molts establiments per garantir la seguretat del propi establiment i també dels individus que hi concorren.

Sens dubte, les finalitats per utilitzar aquests mitjans tècnics en l'esfera de la seguretat privada són diverses. En primer lloc, la utilització d'aquestes tècniques representa la reducció d'un cost econòmic per a les empreses de seguretat en personal de vigilància. Recordem que l'ús d'aquestes tecnologies per part de la seguretat privada en cap cas perjudica la tasca dels cossos de seguretat, ja que aquests, en definitiva, són col.laboradors en tasques que

---

¹⁴³ BOE núm. 186, de 4 d'agost de 1992.

¹⁴⁴ BAUZÁ MARTORELL, F. J. *Régimen jurídico de la videovigilancia*. Madrid: Marcial Pons, 2004.

diffícilment podrien cobrir per si sols. En segon lloc, constitueixen un mitjà de prevenció del delictes o infracció administrativa de caràcter dissuasori, per el manteniment de la seguretat ciutadana. En tercer lloc, permeten ser un mitjà d'identificació dels autors que han comès el delictes o infracció i posteriorment permeten ser un mitjà de prova vàlid en el marc d'un procediment judicial.

No obstant això, l'anàlisi de la utilització d'aquestes tècniques i les diverses situacions que poden donar-se posa de relleu el fet que paral·lelament al seu creixement han aparegut nombrosos problemes, ja que un ús indiscriminat d'aquests mitjans tècnics pot dur a un intrusisme en l'esfera relativa a la vida privada i més concretament, la intimitat. La pràctica demostra que han aparegut activitats prohibides i d'altres irregulars sense la cobertura legal suficient i que necessiten d'un tractament jurídic urgent.

Actualment, els sistemes de circuit tancat de televisió són un pilar imprescindible i elemental de qualsevol sistema de seguretat per la vigilància, control de l'intrusisme, i registre visual de qualsevol establiment comercial, empresa o indústria. Aquests sistemes incrementen cada dia més la seva utilitat i donen cobertura a conceptes tan clàssics en l'àmbit de la seguretat com són la prevenció, la verificació i l'eficàcia. En aplicacions en matèria de seguretat, a més del seu efecte dissuasiu ajuden a vigilar l'accés a determinades àrees i bàsicament la seguretat personal.

En una època on les noves tecnologies es basen la seva gran majoria en el camp de les telecomunicacions, la informació està a l'abast de tots des de qualsevol punt del planeta. Per això, especialistes en aquesta matèria han posat en funcionament un sistema que permet vigilar el propi domicili des de qualsevol terminal de PC que es trobi connectat a Internet. A més, aquest

sistema fa possible que des de qualsevol telèfon mòbil es pugui gestionar tot el sistema de seguretat del nostre domicili o negoci, i veure les imatges del què succeeix allà.

En l'actualitat, els sistemes de circuit tancat de televisió estan a l'abast de qualsevol organització, empresa o família i les seves aplicacions no tenen altres límits que els drets fonamentals i les llibertats públiques. Probablement, el seu ús més conegut es realitza en establiments comercials, bancs, oficines governamentals, edificis públics, aeroports, vigilància amb llums infrarrojos, vigilància de vehicles de transport, vigilància en el comportament dels treballadors, vigilància de nens a casa, a l'escola, guarderies, i fins i tot en espionatge industrial.

5.2. LA UTILITZACIÓ DE VIDEOCÀMERES I LA SEVA REGULACIÓ JURÍDICA

5.2.1. Context normatiu

La normativa relativa a la gravació d'imatges i sons en l'àmbit de la seguretat privada és clarament insuficient actualment. Recordem que amb l'aprovació de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, per la qual es regula la utilització de videocàmeres per part de les forces i cossos de seguretat en llocs públics, s'establia expressament en seva disposició addicional novena que *“El Gobierno elaborará, en el plazo de un año, la normativa correspondiente para adaptar los principios inspiradores de la presente Ley al ámbito de la seguridad*

privada". La finalitat d'aquesta norma consistia bàsicament en articular les facultats o controls que tenen els ciutadans en crear o utilitzar serveis de seguretat privada, d'acord amb els fonaments en què es basa el servei públic de la seguretat. D'acord amb aquesta previsió, és important destacar que actualment encara no s'ha realitzat cap desenvolupament normatiu per adoptar els principis d'aquesta Llei a l'àmbit de la seguretat privada.

Davant aquesta realitat normativa ens trobem amb una certa contradicció. Per una banda, amb l'establiment d'un intens sistema d'intervenció administrativa en l'àmbit de la seguretat pública quan s'utilitzen de videocàmeres o altres mitjans anàlegs per part de les forces i cossos de seguretat en l'exercici de l'activitat de policia, mentre que, per altra banda, l'àmbit de la seguretat privada conté una regulació mínima sobre les mesures de seguretat específiques per a determinats establiments, acompanyada d'un gran buit legislatiu sobre les garanties per a l'exercici dels drets i llibertats reconeguts constitucionalment que han d'acompanyar aquests, com ara el procediment a seguir per poder instal·lar les càmeres i gravar, la conservació de les gravacions, els drets dels interessats, i un règim sancionador per a l'incompliment d'aquestes previsions.

Sens dubte, la regulació i control administratiu propi de l'activitat de policia de l'Administració que es produeix en l'àmbit de la seguretat pública hauria de canalitzar-se també, a través d'una regulació normativa, a tota activitat o iniciativa privada per protegir també els interessos dels particulars quan l'ús d'aquestes tècniques es produeix per part del sector privat.

No obstant això, analitzarem a continuació la normativa que regula la utilització de videocàmeres com a mesures o sistemes de seguretat en

empreses o locals en l'àmbit de la seguretat privada. La Llei 23/1992, de 30 de juliol, de seguretat privada, no conté cap disposició normativa que faci referència a les càmeres de vídeo ni a la videovigilància pròpiament. No obstant això, tant l'article 5.1 e) de la Llei de seguretat privada com l'article 1.1 e) del Reial decret 2364/1994, de 9 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de seguretat privada, modificat pel Reial decret 1123/2001, atribueixen a les empreses de seguretat, entre altres serveis i activitats, la instal·lació i manteniment d'aparells, dispositius, i sistemes de seguretat.

5.2.2. Supòsits en els que es pot utilitzar la videovigilància

Segons Bauzá Martorell¹⁴⁵, les referències que realitza la Llei i el Reglament de seguretat privada a la videovigilància són limitades i s'atribueix expressament a les entitats de crèdit i de dipòsit. No obstant això, l'article 112.1 del Reglament de seguretat privada enumera els serveis o sistemes de seguretat que en determinats supòsits poden implantar-se en empreses, entitats o organismes públics. Entre aquests serveis o sistemes s'hi troba la instal·lació de dispositius i sistemes de seguretat i protecció com són els equips o sistemes de captació i registre¹⁴⁶. Els supòsits en què es pot justificar l'existència i utilització d'aquests mitjans tècnics són els següents:

---

¹⁴⁵ BAUZÁ MARTORELL, F. J. *Régimen jurídico de la videovigilancia*. Madrid: Marcial Pons, 2004.

¹⁴⁶ BAUZÁ MARTORELL, F. J. *Régimen jurídico de la videovigilancia*. Madrid: Marcial Pons, 2004.

1. La naturalesa o importància de l'activitat econòmica que desenvolupin les empreses i entitats privades.
2. La localització de les instal·lacions.
3. La concentració dels seus clients.
4. El volum dels fons o valors que existeixin.
5. El valor dels béns mobles o objectes valuosos que posseeixin.
6. Qualsevol altra causa que ho fés necessari.

És important recordar que tant l'article 2 del Reial decret 596/1999, de 16 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament de desplegament i execució de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, com l'article 1.3 del Decret 134/1999, de 18 de maig, de regulació de la videovigilància per part de la Policia de la Generalitat i de les Polícies Locals de Catalunya, exclouen del seu àmbit d'aplicació la utilització d'instal·lacions fixes de videocàmeres per part de les Forces Armades i les forces i cossos de seguretat en els seus immobles, sempre que aquests es dediquin exclusivament a garantir la seguretat i protecció interior o exterior dels mateixos.

En aquests casos, s'haurà de respectar el procediment d'instal·lació de videocàmeres a l'interior d'organismes públics custodiats per les forces i cossos de seguretat que regula l'article 113 del Reglament de seguretat privada.

5.2.3. Mesures de seguretat concretes

Les referències més clares als equips tècnics de captació d'imatges i sons les trobem en les mesures de seguretat per a entitats de crèdit i dipòsit que vénen recollides a la secció 1a. del capítol II, concretament en els articles 119 a 126 del Reial decret 2364/1994, de 9 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de seguretat privada, modificat pel Reial decret 1123/2001, i a l'Ordre de 23 d'abril de 1997, per la qual es concreten determinats aspectes en matèria de mesures de seguretat¹⁴⁷.

L'article 120 del Reglament de seguretat privada estableix diverses mesures de seguretat. En els establiments o oficines de les entitats de crèdit on es custodiïn fons o valors hauran de ser instal·lats, en la mesura que resulti necessari en cada cas i tenint en compte les circumstàncies de l'article 112 del Reglament, equips o sistemes de captació i registre amb capacitat per obtenir les imatges dels autors dels delictes contra les persones i contra la propietat comesos en establiments i oficines que permetin la posterior identificació d'aquells. Aquests hauran de funcionar durant l'horari d'atenció al públic, sense que requereixin la intervenció immediata dels encarregats de l'entitat.

El contingut dels suports serà estrictament reservat i les imatges gravades només podran ser utilitzades com a mitjà d'identificació dels autors de delictes. Els continguts dels suports i les imatges hauran de ser inutilitzats una vegada transcorreguts quinze dies des de la gravació, excepte que haguessin disposat el contrari les autoritats judicials o les forces i cossos de seguretat competents (art. 120.1 a) segon paràgraf, del Reglament de seguretat privada i art. tercer de

---

¹⁴⁷ BOE núm. 108, de 6 de maig de 1997.

l'Ordre de 23 d'abril de 1997). Les entitats mencionades hauran de connectar els sistemes de seguretat instal·lats en els seus establiments i oficines amb una central d'alarmes pròpia o aliena, excepte que dificultats tècniques fessin impossible la connexió (art. 119 Reglament de seguretat privada).

Per altra banda, l'article 121 d'aquest text legal, relatiu als requisits de les mesures de seguretat per cambres cuirassades i caixes de lloguer, recull també la possibilitat d'instal·lar en el seu interior un circuit tancat de televisió. En els casos que s'instal·lin aquests sistemes de seguretat, ja sigui per part d'establiments obligats a disposar de mesures de seguretat, com la resta d'usuaris, s'hauran de respectar els requisits establerts per la normativa. En concret, i d'acord amb l'article 39 del Reglament de seguretat privada, les operacions d'instal·lació i manteniment hauran de ser realitzades per empreses de seguretat autoritzades.

5.2.4. Contractes de servei

Respecte els requisits exigits a les empreses de seguretat privada que utilitzen dispositius de gravació, escau assenyalar que quan aquestes incloguin dispositius de gravació en un sistema de seguretat, els hauran de recollir i preveure en els contractes que concretin la prestació de serveis de conformitat amb allò que estableix l'article 20 del Reglament de seguretat privada.

Els contractes de serveis subscrits amb les empreses de seguretat que tinguin el domicili social a Catalunya i l'àmbit d'actuació limitat en aquest territori hauran de ser presentats davant els delegats territorials del Govern de la Generalitat de Catalunya, òrgans que tenen atribuïda la recepció d'aquests contractes d'acord amb l'article 6 del Decret 272/1995, de 28 de setembre, de regulació de l'exercici de competències en matèria de seguretat privada.

5.3. LA INSTAL·LACIÓ DE VIDEOCÀMERES A L'INTERIOR D'UN IMMOBLE QUAN EL CAMP DE VISIÓ ARRIBA A LA VIA PÚBLICA

És freqüent que per part de molts establiments s'instal·lin videocàmeres a l'interior dels seus immobles amb finalitats de seguretat ciutadana, però aquestes tinguin un camp de visió que supera el del propi establiment i gravi la via pública. En data 24 de febrer de 1998 es va emetre informe per part de la Secretaria General Tècnica del Ministeri de l'Interior, en relació amb una consulta formulada sobre la legalitat en la instal·lació de videocàmeres a l'entrada d'un local d'activitats recreatives que el seu camp de visió arribava a la via pública i que eren utilitzades per l'empresari en l'apertura del local. En aquest informe, la Secretaria General Tècnica considera que no pot estimar-se que la qüestió objecte de consulta pugui incardinar-se en matèria de seguretat ciutadana o seguretat privada. Resulta inaplicable l'àmbit de la seguretat ciutadana perquè la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, per la qual es regula la utilització de videocàmeres per part de les forces i cossos de seguretat té per objecte regular la utilització de videocàmeres per part de les forces i cossos de seguretat en llocs públics (art. 1). Tampoc la remissió efectuada per la

disposició addicional novena de la citada Llei orgànica 4/1997, encara no desenvolupada avui, permetria entendre que la qüestió pot incardinar-se en matèria de seguretat privada, ja que com s'estableix en la disposició addicional primera del Reial decret 2364/1994, de 9 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de seguretat privada, modificat pel Reial decret 1123/2001, queden fora de l'àmbit d'aplicació de la legislació de seguretat privada, les tasques de recepció, comprovació de visitants o control d'entrades en qualsevol tipus d'edificis o immobles.

Segons aquest informe, la utilització de videocàmeres a l'entrada d'un local d'espectacles pot vulnerar els drets dels usuaris d'aquests locals i també pot suposar, sempre que el camp de visió arribi a la via pública, una intromissió il·legítima en el dret a la pròpia imatge. Analitzem a continuació les consideracions que realitza la Secretaria General Tècnica del Ministeri de l'Interior sobre els drets que poden veure's afectats en aquest cas concret.

En primer lloc, i pel que fa referència als drets dels consumidors i usuaris d'aquest local, l'article 23 de la Llei 26/1984, de 19 de juliol, general per a la defensa dels consumidors i usuaris¹⁴⁸, estableix que els poders públics i, concretament, els òrgans i serveis de les administracions públiques competents en matèria de consum adoptaran o promouran les mesures adequades per suplir o equilibrar les situacions d'inferioritat, subordinació o indefensió que puguin trobar-se individual o col·lectivament el consumidor o usuari. En base a la Sentència del Tribunal Constitucional núm. 15/1989, de 26 de gener (RTC 1989/15), s'haurà d'atendre al règim de distribució de competències establert

---

¹⁴⁸ BOE núm. 176, de 24 de juliol de 1984.

estatutàriament en el nostre país per determinar la intervenció de l'Estat o de la Comunitat Autònoma.

En segon lloc, i des de la perspectiva del dret a la pròpia imatge, sempre que el camp de visió de les videocàmeres arribi de forma patent a la via pública, d'acord amb l'article 7.5 de la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i a la pròpia imatge; tindrà la consideració "d'intromissió il·legítima" en l'àmbit de protecció d'aquesta Llei la captació, reproducció o publicació per fotografia, film o qualsevol altre procediment de la imatge d'una persona en llocs o moments de la seva vida privada o fora d'aquells, excepte els supòsits previstos en l'article 8.2. Recordem que aquest article es refereix als supòsits de captació d'imatges de les persones que exerceixen un càrrec públic o professió pública, i aquells altres en els que apareix la imatge d'una persona determinada com a accessòria en una informació gràfica sobre un succés determinat.

En tercer lloc, i des d'un punt de vista de les dades de caràcter personal, en el supòsit que existissin mecanismes de gravació connectats a les videocàmeres, l'informe destaca que l'esmentada actuació podria vulnerar les disposicions de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal. En aquest cas, hauria de traslladar-se la qüestió objecte de la consulta a l'Agència de Protecció de Dades als efectes de la seva inspecció i sanció.

L'informe és taxatiu en destacar que la utilització de videocàmeres a l'entrada d'un local on hi tenen lloc activitats recreatives constitueix una activitat lesiva per la dignitat dels usuaris d'aquests locals i vulnera els drets d'aquests.

En aquest sentit, Bauzá Martorell¹⁴⁹ considera que si el sistema té la intenció de seleccionar a les persones que accedeixin a l'immoble, la utilització de videocàmeres a l'entrada d'un establiment pot vulnerar els drets dels usuaris, així com suposar una intromissió il·legítima en el dret a la pròpia imatge constitucionalment protegit.

5.4. INFORME DEL SÍNDIC DE GREUGES DE L'ANY 2003

L'informe del Síndic de Greuges de l'any 2003 presentat al Parlament de Catalunya alerta sobre el creixement de la videovigilància privada en empreses, supermercats o bancs, un fenomen que es considera escassament regulat. Per això, el Síndic considera que s'ha de ser "estrictament respectuós" amb els drets i llibertats i només la llei pot garantir aquest respecte.

L'Informe del Síndic destaca que l'enregistrament d'imatges i sons amb la finalitat de prevenir el delicte o identificar el delinqüent és una activitat confiada a les forces i cossos de seguretat, encara que també l'efectuen les entitats bancàries i les empreses privades. En aquest sentit, qualsevol observador pot constatar que el nombre de videocàmeres utilitzades en l'àmbit de la seguretat privada supera "de molt" el de les instal·lades per les forces i cossos de seguretat. Per altra banda, el Síndic considera que des d'un punt de vista formal, en la mesura que estem davant una conducta que pot repercutir

---

¹⁴⁹ BAUZÁ MARTORELL, F. J. *Régimen jurídico de la videovigilancia*. Madrid: Marcial Pons, 2004.

sobre drets fonamentals, la naturalesa pública o privada del responsable dels enregistraments no és rellevant, ja que el règim jurídic previst a la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, i el Decret 134/1999, de 18 de maig, s'hauria de poder exigir quan es fés un ús privat de les videocàmeres amb finalitats de vigilància.

L'única referència que es realitza en relació amb les videocàmeres privades és sobre l'ús que en pot fer la policia. El Reial decret 596/1999, de 16 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament d'utilització de videocàmeres per les forces i cossos de seguretat en llocs públics, estableix en el seu article 2.2 que les forces policials poden utilitzar càmeres de les que no en siguin titulars, sempre que la policia en tingui un control i direcció efectius pel que fa al procés complet de captació, enregistrament, revisió i custòdia de les imatges. En aquests casos, es dóna la paradoxa que sí és d'aplicació la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost.

La II.la. Sra. Margarita Uría Extebarría, diputada del grup EAJ-PNV en el Congrés dels Diputats, en l'exercici de la seva funció de control de l'executiu va efectuar una pregunta parlamentària¹⁵⁰ al Govern de l'Estat, la qual consistia en el motiu de l'incompliment del mandat del legislador per no elaborar la normativa corresponent en l'àmbit de la seguretat privada per adaptar-la als principis inspiradors de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost. Des d'aquesta perspectiva, realitzava una valoració del què suposa la carència de regulació en aquesta matèria i la sèria afectació que aquesta anòmala situació provoca en els drets fonamentals i llibertats públiques dels ciutadans. Quan la mateixa diputada reiterà la petició davant l'Excm. Sr. Acebes, ministre de l'Interior, en un debat el 12 de desembre de 2002, aquest respongué : "(...) *Me ocuparé,*

---

¹⁵⁰ BOCG.Congrés dels Diputats, Sèrie D núm. 220, de 26 de juliol de 2001.

*señora portavoz del Grupo Parlamentario Vasco (EAJ-PNV), señora Uría, del tema de la videovigilancia privada (...)*¹⁵¹. En resposta a aquesta pregunta parlamentària, en data 17 de setembre de 2001, el secretari d'Estat de Relacions amb les Corts responia que *“Por lo que respecta a la regulación de la utilización de videocamaras en lugares públicos en el ámbito de la seguridad privada, se ha elaborado por la Secretaria General Técnica del Ministerio del Interior un proyecto de Real Decreto por el que se adaptan los principios inspiradores de la Ley Orgánica 4/1997, de 4 d'agost, por la que se regula la utilización de videocámaras por las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad en lugares públicos, al ámbito de seguridad privada, y que actualmente se encuentra en tramitación (...)*”.

Aquesta mancança també es va fer palesa per part de la Comissió de Control dels Dispositius de Videovigilància de Catalunya. A la memòria corresponent a l'any 2002 hi consta un acord adoptat per aquesta comissió, que finalment s'envià a la Comissió de Justícia del Congrés dels Diputats, on es sol·licitava que es duguessin a terme les gestions oportunes per instar el desplegament normatiu en matèria de seguretat privada previst a la citada disposició addicional.

Sobre aquesta matèria, en data 25 de juny de 2003, el Síndic de Greuges va sol·licitar un informe al Departament de Justícia i Interior sobre els requisits que en el seu cas, i en el marc de la normativa que regula l'exercici de les competències que corresponen a la Generalitat de Catalunya en matèria de seguretat privada (Decret 272/1995, de 28 de setembre), s'exigeixen a les empreses de seguretat que exerceixen les seves funcions a Catalunya i que

---

¹⁵¹ BOCG. Senat, Sèrie I, núm. 651, de 12 de desembre de 2002.

utilitzen dispositius d'enregistrament. En aquest informe, després de recordar que també resta pendent de compliment la previsió formulada per la disposició addicional novena de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, el director general de Seguretat Ciutadana informà que *“El Reglament de seguretat privada, aprovat mitjançant el Reial decret 2364/1994, de 9 de desembre, recull dins l'apartat corresponent a les mesures de seguretat específiques per als bancs, les caixes d'estalvi i la resta d'entitats de crèdit, dues previsions referides a la qüestió interessada”*. Per tant, i segons aquest informe, mentre no es doni compliment a la disposició addicional novena de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, d'aprovar una reglamentació per a l'ús de la videovigilància en la seguretat privada, conviuran dos règims jurídics diferents per garantir el control de conductes il·lícites materialment iguals.

Si s'ha considerat necessari prestar una especial atenció a les activitats dels cossos i forces de seguretat quan utilitzen aquests dispositius, en la missió que els encomana l'article 104.1 de la Constitució espanyola en protegir el lliure exercici dels drets fonamentals i garantir la seguretat ciutadana amb absolut respecte a la llei i a la resta de l'ordenament jurídic, i en regular el seu ús a través de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, es considera imprescindible aplicar també aquest raonament quan l'ús d'aquestes videocàmeres per a la vigilància la realitzen subjectes privats, en la mesura que els drets fonamentals potencialment lesionats en un supòsit i l'altre són els mateixos.

